

ШОВКОВИЙ ДОЩИК

Василь Шкляр

ДО ШКОЛИ

Оце тобі й маєш. Першого вересня Петрусевого братика Санька тато й мама виряджали до школи, а Петруся — ні. Малий ще, кажуть. Підрости треба. Наче це легко так — взяв і підріс. То тільки гриби швидко ростуть.

А Санько раденький, сяє, як нова копійка. Усе на ньому магазином пахне. Один портфель чого вартий! Замочок так виблискує — можна сонячні зайчики пускати. Воно й не дивно, що Санько на Петруся уже звисока дивиться, як півень на курча. Ще б пак — школяр же!

Вийшов Санько з татом і мамою на вулицю, і Петрусь за ними. Он іще діти до школи поспішають. Та чепурні такі, вирядилися, що й не впізнати, чиї вони. Усі з букетами — айстри, жоржини, настурції аж горять у руках.

Заздрісно стало Петрусеві. Закортіло і йому до школи. Забіг у хату, швиденько відшукав татів портфель, напхав туди книжечок, які під руку потрапили: "Червона шапочка", "Золотий ключик", "Лікар Айболить", "Солом'яний бичок..." Причепурился, вихриха на голові примочив водою та й, не гаючи часу, подався до школи.

Коли це на вулиці зустрічає свого товариша Мишка. Мишко теж іще малий для школи. Страх як любить у пісочку гратися. От і зараз заспівав своєї:

— Іди, — просить Петруся, — допоможеш мені печеру збудувати. Бо в мене валяється.

Петрусь хотів було відмовитись, але хай, думає. Скільки там того діла. За п'ять хвилин впораюся.

І справді, сіли вони в пісочку, раз-два — і печера готова.

— Ну, я пішов, — підвівся Петрусь. — Мені до школи треба.

Задер носа і рушив вулицею далі.

А тут назустріч їде підводою дядько Микола. Та добрий такий.

— Сідай прокатаю! — каже.

Ну хто б це відмовився на конях покататися. Сідає Петрусь. Трішки-трішки проїду, та й побіжу до школи, міркує. Далебі, дядько Микола так роздобрився, що навіть за віжки дав потриматися. То Петрусь виїхав аж за село. А тоді таки скочив із воза й подався назад.

— Мені до школи треба! — похвалився дядькові.

Біжить Петрусь, біжить, коли це дивиться — біля чийогось двору песик маленький куняє на сонечку. Та кумедний такий, вушка на очі звисив, хвостиком ворушить.

— Ня! Ня! — покликав його Петрусь.

Песик розплющив очка і так радісно задзявкотів, наче те й робив, що оце Петруся дожидав. То вони давай гасати по вигону. Побрикали до сьомого поту, а тоді вже Петрусь і каже серйозно:

— Хороший ти собачка, але йди додому. Твоє собаче діло маленьке — гуляти, а мені

до школи треба, ясно?

Песик ще трохи потрюхикав за Петрусем, а потім образився й, метляючи хвостиком, помчав до свого двору.

А Петрусь уже стояв біля ставка і дивився, як дід Семенець карасів вудить. Оце так рибалка! Поплавець аж вистрибує, а дід і вусом не веде. Закуняв, видно.

— Тягніть, діду! — гукнув Петрусь.

— Що? Де? — дід Семенець кинувся зі сну і шарпнув вудлище. — З'їла, холера. Ну й хитрюща.

— Раніше треба тягти.

— Якби ж знаття. Сідай, удвох ловитимемо.

Петрусь сів біля діда, допоміг йому висмикнути жовтенького карасика, а тоді спохопився:

— Пішов я, діду. Мені до школи треба.

— Ну, раз таке діло, то йди, — сказав дід Семенець і знов задрімав.

А Петрусь побіг далі. Ще, правда, зупинився на хвилюку біля старої кузні і задивився на лелече гніздо. Одне лелеченя вистромило голівку, але вгледіло Петруся і швиденько сховалося. Дума, Петрусеві оце до нього. Коли б не так! До школи он треба.

І більше Петрусь ніде й не пристоявав — так поспішав. Хіба що на колгоспному дворішці коло машин покрутився трохи, а потім у крамницю забіг подивитися, що нового з цяцьок привезли. І зовсім трішечки біля клубу позаглядав, щоб дізнатися, коли дитяче кіно пускатимуть. Ну, і в клуб зайшов. А так більше ніде й не був.

Врешті Петрусь подумав, що, мабуть, уже забарився, то щодуху помчав до школи. Там же й бігти було недалеко, он вона, школа, біліє за високими тополями.

Але що це? Петрусь уже й до воріт добіг, а тут зі школи висипала дітвора: хлопці, дівчата у білих фартушках. Лементують, як горобці. По домівках розходяться. Петрусь і Санька в гурті побачив.

— Куди це ти? — здивувався Санько.

— Я... я... до школи хотів, — ледь не схлипнув Петрусь.

— Малий ти ще, — усміхнувся Санько. — Малий! Бо якби ти був старший, то, мабуть, не запізнився б.

І хлопці всі засміялися, а Петрусь опустил очі і раптом побачив, що в руках уже й портфеля татового немає. Видно, забув чи на возі, чи коло ставка, чи в клубі, чи ще десь, то це треба бігти шукати. Бо ще й прочуханки дістане.

Отаке з тією школою вийшло.

ХОРОШОГО ПОТРОШКУ

Коли Петрусь береться до меду, то мама завжди застерігає: — Потрошку їж! Бо мед на пупі виступить!

Правда, скільки Петрусь не ласував ним, скільки не заглядав собі на пупа, а медом там і не пахло.

То мама тільки лякає. Але лякає, мабуть, не дарма, бо коли меду з'їси багато, та ще й натщесерце, то справді може завадити. Чого воно так? Як тільки щось дуже хороше,

то вже й потрошку. І цукерки їж потрошку, щоб зуби не кришилися, і бігай помаленьку, бо лоба наб'єш, і в річку далеко не заходь, бо втопишся, і те й се... А може, Петрусеві усього побачити треба! Може, він не хоче потрошку.

Отаку собі думав думу Петрусь, сидючи в садку під розквітлою черемшиною. Білі кетяги цвіту схилялися до Петрусевого обличчя, аж дух забивали п'янкими пахощами. Ніщо йому так гарно не пахло, як черемшина. Дихай нею, скільки душа бажає. Краса! Ще й бджоли гудуть у тому білому шумовинні, наче колискову тобі співають.

Замріявся Петрусь та й незчувся, як і заснув. Хтозна, скільки б він отак спав, аби не тато. Підійшов до Петруся, поторсав за плече: "Вставай, вечір уже". Насилу добудився.

Петрусь прокинувся, дивиться на тата, а перед очима жовті кола пливуть. Ну, геть тобі очамрів.

— А що, — сміється тато, — вчадів? Хіба не знав, що від черемхового цвіту в голові наморочиться?

— Не знав.

Петрусь встав, а земля аж пливе під ногами. Насилу в хату зайшов, так гойдалося все в очах.

— Що з ним? — занепокоїлась мама.

— Та черемхою надихався.

— Пахне ж як хороше, — виправдовувався Петрусь.

— Хорошого потрошку, — знов нагадала мама.

ДІВЧИНА НАДВОРІ...

Мама щось сіяла на грядці та й Петруся покликала:

— Ходи допоможеш борозенки робити.

— А що це буде? — спитав Петрусь.

— Дівчина в коморі, а коса надворі, — всміхнулася мама.

— Що-що? Яка дівчина?

— А вгадай.

Думав Петрусь, думав, та так нічого путнього й не спало йому на думку.

— Морква, — підказала мама.

— А-а-а... Справді, солодкий рожевий корінець у землі, а кіска зелена зверху, — зрадив Петрусь, бо моркву він дуже любив. Як заєць. Отож і заходився допомагати мамі.

І от минуло відтоді чималенько часу, вже й літечко завітало на город, і Петрусь пішов подивитися, що там допіло. Глядь — а на грядці, де він борозенки робив, — кіски зелені до сонця тягнуться. Кучеряві такі, височенькі. О, то це там "у коморі" вже є чим поласувати!

Висмикнув Петрусь одну косичку, а морква маленька до неї вчепилась — з мізинчик. Висмикнув другу — ще менша. Отак посмикав, посмикав і жодної не знайшов великої. Треба посадити її назад, думає. Хай підростає. А щоб видно було, коли морква величенькою стане, то Петрусь посадив її зеленим бадиллям у землю. А рожеві корінці зверху стримлять.

Потім прибіг до мами й питає:

— А вгадай, що це таке — дівчина надворі, а коса в коморі.

Тепер уже мама думала, думала й не додумалась. Петрусь сміявся, радів, що ніхто загадку його не розгадає, а коли сам про все розповів, то було йому не дуже смішно. Ой же ж і зовсім не до сміху було Петрусеві.

ГНІЗДЕЧКО

Вранці Петруся розбудив вітер. Завив-застогнав у верховітті дерев, ще й гілочкою бузку у шибку стукнув. Наче навмисне — вставай, мовляв. Бузок якраз під вікном ріс. Глянув Петрусь на кущ — і похолов. Там якась пташина гніздечко звилала, а клятий вітрисько шарпав бузок, наче хотів його вирвати з корінням й погнати як перекотиполе.

Вискочив надвір, а що робити — не знає. Гніздечко вигойдується на гілці, от-от упаде. Рукою б притримав, та не дістане. В який бік вітер подме — туди й Петрусь біжить, долоньки підставляє, щоб гніздечко впіймати, коли те впаде. А вітрисько, ніби глумиться над ним, кружляє вихором. І Петрусь кружляє довкола куща. Аж змокрів.

— Ходімо гуляти, — кличе його сусіда Мишко.

— Е ні, гніздечко треба глядіти!

— Та не впаде, не бійся.

— Хтозна, — каже Петрусь, і серце йому заходиться — куйовдить вітер куща, як чубчика.

Так і пробігав біля гніздечка до полудня. А потім вітер притих. Гніздечко і справді не впало, пташина примостила його таки надійно.

— Я ж казав, — знову прибіг Мишко. — А ти не послухався і дурно протупцював тут півдня.

Але Петрусь паче й не чув Мишка. Бо коли до гнізда прилетіла пташка, Петрусеві здалося, що вона вдячно подивилася йому в очі.

ХОРОБРИЙ

— Давай сходимо до лісу, — якось запропонував Петрусеві Мишко. — А то крутимось біля хати, наче маленькі.

— Е, та це дуже далеко йти, — каже Петрусь.

— Де там! Он вийшов за село — і вже видно ліс.

— То тільки здається, що він близенько. А йти треба ого як довго.

— Казав би, що вовків боїшся, — підкусив Мишко. — А то "йти, йти"...

— А ти не боїшся? — огризнувся Петрусь. — Теж мені хоробрий знайшовся.

— Хто — я? Боюся? — випнув груди Мишко. — Та я того вовка як упіймаю!..

— Ну то ходімо, — погодився Петрусь.

Сказано — зроблено. Взяли по добрій палиці і рушили до лісу. Вийшли за село, а там, на лужку, чийсь гуси пасуться. Спокійно так скубли травичку, а як угледіли хлопчаків, то наче показалися. Замахали крилами, загелготали, зняли такий гвалт, що, мабуть, аж у лісі чути. Повитягували довжелезні шиї, сичать, шиплять, клакають рожевими дзьобами... А їхній найстарший гусак як припуститься за Мишком та за штани його, за штани!

Мишко — навікача! Тільки полопотіло за ним.

— Стій! Куди ж ти? — біжить Петрусь йому навздогін.

А той летить щодуху й не оглядається. Аж коло хати своєї зупинився. Захекався, слова не вимовить.

— Чого ж ти втік? — питає Петрусь. — А ще казав, що й вовка впіймав би.

— І впіймав би, — стоїть па своїм Мишко. — Якби ж не цей клятий гусак...

ШОВКОВИЙ ДОЩИК

Коли влітку довго немає дощу, Петрусь помічає, як хмурніє татове обличчя, і в хаті їхній ніби стає похмуріше. І листя тоді на деревах прив'яле, й трава, і квіти не пахнуть, і навіть небо бліде, наче вилиняло на сонці.

А пуститься теплий дощик — о, тоді Петрусеві свято! Вибігає на вулицю і то вже тішитися не натішиться, жодної калюжки не обмине.

Світліє татове лице, весело метушиться мама — мерщій підставляє під ринви ночви, щоб водиці дощової вловити. Знов засвічується зеленим сяйвом листя на деревах, ясніє трава, пахнуть квіти, голубіє умите небо. Усе оживає, сміється, ніби той дощик гаптує землю зеленим шовком.

Але найбільше диво — що й Петрусів чубчик стає шовковим. То мама голову йому змила тією водицею, що вловила з-під ринви.

ДЖМІЛЬ

Після дощику наймиліше Петрусеві в садку. Тихо так, навіть срібні намистини спадають з дерев у траву безгучно. Усе живе поховалося, ніде ні комашки. А чого ж не ховатися, якщо для комашки одна крапля дощу — все одно, що Петрусеві ціле відро води на голову. От і втікають вони: хто під листочок, хто під травинку, хто під кору... І пересиджують там. Ще й після дощу ждуть, поки роса спаде. То для Петруся роса як намисто, а для комах — цілі озера.

Та ось нарешті починає садок прокидатися. Найпершим озвався джміль. Ще б пак — він же найбільший. І жало має. Того такий сміливий. Однак літає, літає, а на квіти сідати боїться. Щоб лапки не замочити. Хитрун.

Врешті не витримує й моститься на жовту квіточку. Кортить же солодкої роси напитися. А коли він сідає на квітку, то вже й не гуде. Бо крильцями не махає. І тоді сміливішають й інші комахи — он і мураха вигулькнула на світ, а он і крапчасте сонечко загойдалося на травині, і ще якась кузочка...

Гарно так, весело, що навіть діда джмеля не страшно.

МАЛЕНЬКА МУРАХА

Якось Петрусь із Мишком гуляли в садку й натрапили на мурашник. Височенький такий, аж не віриться, що його збудували дрібненькі комашки.

— Ого який великий, — сказав Петрусь.

— Та де там великий, — заперечив Мишко. Він завжди заперечував щось Петрусеві, аби показати, що більше знає.

— А дужі які, подивись.

— Та які вони дужі. Самих ледь видно, — вів своєї Мишко.

— Ні, ти тільки глянь. Травину тягне в п'ять разів більшу за себе.

— Скільки там тої травинки, — не здавався Мишко. — Сама за вітром летить.

— А ця! Подивися, білу подушечку тягне, — дивувався Петрусь.

— Теж мені подушка, завбільшки з пшеничну зернину. Та менших комах, ніж оці, й не буває.

— І бачить, куди треба тягти.

— Та в них і очей немає! — не вгавав Мишко.

Саме тут якась із мурах залізла Мишкові під холошу і так кусьнула, що він аж підскочив.

— Ого як гризнула! — скрикнув Мишко.

— Та де там, — всміхнувся Петрусь. — Мурахи такі маленькі, що в них і зубів немає.

НА ОСОННІ

Гріє зимове сонечко. То тільки кажуть про нього взимку: світить, та не гріє, а Петрусь помітив, що це неправда. Сонечко завжди тепле.

От і зараз сидить Петрусь на осонні, у затишку, обличчя підставив сонячним променям, і вони лащатся до нього теплими доторками. Надворі мороз поскрипує, за вуха пощипує колючими пальцями-невидимками, а сонечко знай своє робить — аж припікає у щічки.

Це ж воно, либонь, і сніг отак гріє, — міркує Петрусь. — А сніг, дивись, і не тане. Голубіє собі під синім небом, аж очі лоскоче. Видно, чує, що ще не весна, того й не тане. Рано ще.

Дивина — як же сніг чує, що до весни далеко? Мабуть, про це йому підказує сонна земля. Спить вона. Ще не повернулися з вирію птахи, не розбудили землю своїми радісними голосочками. Через те вона й дримає у білій тиші і не скидає із себе пухнасту снігову ковдру. Рано ще. Рано снігові танути.

А сонечко тут не винне. Сонечко гріє завжди.